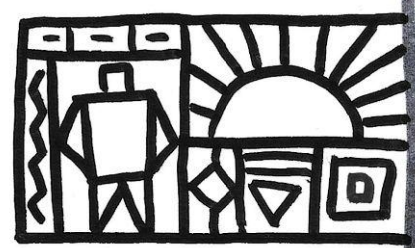
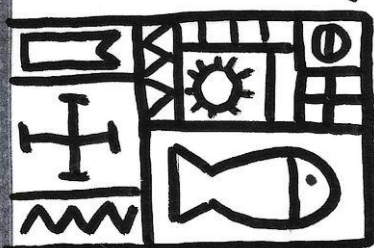

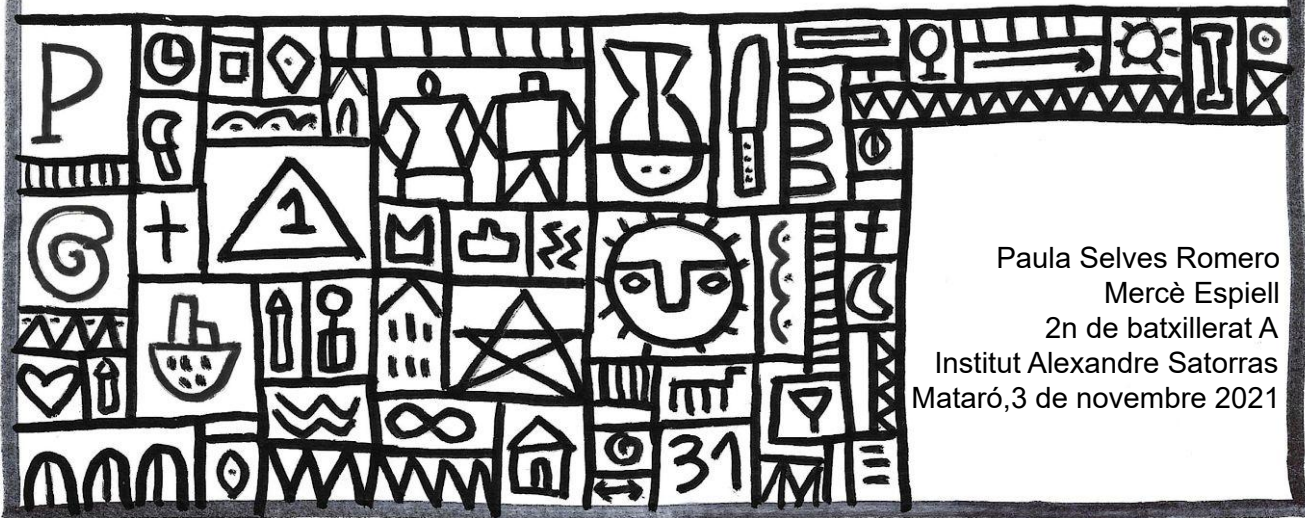

Obra de

Joaquin Torres-
Garcia

EL PAS DE LA FIGURACIÓ A L'ABSTRACCIÓ

Paula Selves Romero
Mercè Espiell
2n de batxillerat A
Institut Alexandre Satorras
Mataró, 3 de novembre 2021

RESUM O ABSTRACT

Partiendo del interés por entender los fundamentos del arte abstracto, se ha realizado un estudio a partir de la obra del artista uruguayo Joaquín Torres-García, el cual es un excelente ejemplo de la evolución hacia la abstracción partiendo de un arte clásico totalmente diferente.

Después de analizar su desarrollo y adaptación en el arte mediante sus obras en diferentes épocas y localizaciones, se ha concluido la recerca realizando un cuadro al estilo del universalismo constructivo, estilo creado por el mismo Torres-García. Para este, se ha tenido como referencia una de las pinturas murales clásicas ubicadas en Mòn Repòs, la casa del artista en Terrassa.

Como complemento, se ha construido una representación de los juguetes para niños fabricados por Joaquín Torres-García en los años 1921 y 1930. Aquí se ve la relación que tenía el pintor con el mundo infantil, el cual será una gran influencia en sus últimos años de vida como artista.

Based on the interest in understanding the fundamentals of abstract art, a study has been carried out based on the work of the Uruguayan artist Joaquín Torres-García, which is an excellent example of the evolution towards abstraction based on a totally different classical art.

After analyzing his development and adaptation to art through his works in different times and locations, the research has been concluded by making a painting in the style of constructive universalism, a style created by Torres-García. For this, one of the classic wall paintings located in Mon Repòs, the artist's house located in Terrassa, has been taken as a reference.

As a complement, a representation of the toys for children manufactured by Joaquín Torres-García in the years 1921 and 1930 has been built. Here you can see the relationship that the painter had with the world of children, which will be a great influence in his later years of life as an artist.

"La Historia del Arte muestra que todos los pueblos pasan de lo puramente imitativo a lo abstracto. Esa evolución no es fortuita: obedece a la tendencia de la Humanidad a seguir el sentido del Universo, que en todo momento se encamina hacia la Unidad..."

-Joaquin Torres-Garcia

Paula Selves Romero
Mercè Espiell
2n de batxillerat A
Institut Alexandre Satorras
Mataró, 3 de novembre 2021

ÍNDEX

1. Introducció	3
1.1. Agraïments	3
1.2. Justificació	3
1.3. Objectius o hipòtesi	3
2. Biografia de l'artista	4
2.1. La seva relació amb l'art des de la infància i adolescència, cronologia i geografia	4
2.2. La seva relació amb l'art en la joventut, cronologia, geografia	4
2.3. La seva relació amb l'art en l'edat madura, cronologia, geografia	5
3. Vinculació als diferents estils artístics del segle XX	8
3.1. Modernisme català	8
3.1.1. Disseny de vitralls	8
3.1.1.1. Part dels de la Sagrada Família	8
3.1.1.2. Part dels de la Catedral de Palma de Mallorca	9
3.2. Noucentisme català	10
3.2.1. Pintura	10
3.2.1.1. Murals a Uruguai. Influència de Robert Payró	10
3.2.1.2. Frescos al Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya.	11
3.2.1.3. Murals a Mon Repòs de Terrassa	12
3.2.2. Literatura	
Revista Universitat Catalana. Influència d'Iu Pasqual	16
3.2.3. Periodisme	
Quim Torras a La Vanguardia, Iris, La Saeta, Barcelona còmica. Influència d'Eugeni d'Ors	16
3.3. Neoplasticisme i De Stijl	18
3.3.1. Pintures	19
3.3.1.1. Influència de Theo van Doesburg, Piet Mondrian i Guerrit Thomas Rietveld	19
3.4. Constructivisme i Suprematisme	22
3.4.1. Assajos de teoria artística. l'Universalisme Constructiu	23
3.4.2. Pintures	25
3.4.2.1. Influències de Malevitch i El Lissitsky	25
3.4.3. Construcció de joguines de fusta i Bauhaus	26
3.4.3.1. Influència de la Bauhaus amb les construccions d'Alma Buscher i de Peter Keler	28
4. Proposta pràctica	31
4.1. Passar una obra de Mon Repòs de Tarrasa a una construcció de l'època de l'universalisme constructiu a través de la simplificació de les formes geomètriques a la manera de Theo Van Doesburg.	31
4.1.1. Reproducció en dinA3 d'una de les 4 obres de Terrassa	31

4.1.2. Pas 1 de simplificació	31
4.1.3. Pas 2 de simplificació	32
4.1.4. Pas 3 de simplificació	32
4.1.5. Pas 4 de simplificació	33
4.1.6. Model Suprematista a la manera de Theo van Doesburg	33
4.1.7. Adaptació al constructivisme universal de Joaquim Torres-Garcia	34
4.1.8 Pas 5 d'acoloriment	34
4.2. Construcció de joguines	35
4.2.1 Anàlisi i referències de joguines	37
4.2.2. Pas 1 de dibuix	39
4.2.3 Pas 2 de retall	39
4.2.4 Pas 3 d'encolat	39
4.2.5 Pas 4 de fixació	39
4.2.6 Pas 5 de poliment	40
4.2.7 Pas 6 d'acoloriment	40
5. El record de Joaquim Torres-Garcia a Mataró	42
6. Conclusions generals	43
7. Bibliografia i bibliografia web	44
8. Annexos	46

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Agraïments

Agraeixo a la meva tutora per haver-me guiat en el procés de treball i aconsellar-me sempre de la millor manera. També vull agrair als meus pares per l'ajuda que m'han donat i per encomanar-me el seu amor per l'art.

1.3. Justificació

Aquest treball neix de la idea d'elaborar un treball dedicat a l'art a través d'un artista en concret. Molts han estat presents al meu entorn, però és destacable la figura del pintor Joaquin Torres-Garcia. Aquest artista representa molt bé els meus orígens, ja que és, com els meus pares, de procedència uruguaia. A la seva adolescència va mudar-se (per començar la seva carrera com artista) a Mataró, la ciutat on vaig néixer i on visc actualment. He crescut amb les seves obres i sempre m'ha cridat l'atenció la manera en què representava els objectes d'una manera tan peculiar. És per aquesta raó que el prenc com artista a seguir i model per la realització del meu treball de recerca.

Aquest treball consta de dues parts: la teòrica i la pràctica. A la teòrica es mostra l'evolució a nivell personal i artístic de Torres-Garcia i la seva relació amb els diferents estils artístics que són presents al segle XX per poder entendre finalment la seva tendència constructivista i la seva forma d'abstracció. La part pràctica consta d'una pintura basada en la seva obra. Aquesta mostra el contrast entre l'estil pictòric dels seus inicis com artista, en la seva època figurativa, fins a l'art abstracte que produeix l'últim terç de la seva vida. També s'ha elaborat un projecte de construcció de joguines basades en l'estil de la Bauhaus.

1.4. Objectius o hipòtesi

El treball present té com a objectiu l'observació i anàlisi de l'obra de Joaquin Torres-Garcia. Aquest està realitzat a partir de la recerca d'informació obtinguda a llibres i pàgines web. Per donar context a l'artista, s'han fet comparacions amb obres i artistes influents en la seva obra i s'ha investigat sobre la seva vida personal. A més, aquest treball compta amb l'observació personal d'unes de les seves obres més clàssiques: les pintures del lluernari de Mon Repòs.

2. BIOGRAFIA DE L'ARTISTA

2.1. La seva relació amb l'art des de la infància i adolescència, cronologia i geografia.

Joaquin Torres Garcia va néixer a Montevideo, Uruguai, l'any 1874. De pare català i mare uruguaia, Torres Garcia va créixer en un ambient tranquil, als afores de la ciutat. Allà (de manera autodidàctica) va començar a manifestar el seu talent per l'art, estrany tenint en compte que provenia d'una família de comerciants i fusters.

“Es todo. Jamás había visto a nadie pintar, excepto a los pintores de rótulos y paredes, ni casi pintura había visto, excepto la del pobre museo montevideano, o la mala pintura italiana de entonces. No le vino pues de nadie esa idea, sino de él mismo. Nació pintor.”

Als disset va convèncer als seus pares d'anar a viure a Mataró buscant un futur com artista. Després d'estar vivint allà una temporada, es van mudar a Barcelona, on Torres Garcia va començar estudis artístics a l'Acadèmia de Belles Arts i Acadèmia Baixas. Finalment va optar per seguir amb el seu mètode autodidacta.

Fotografia familiar Torres-Garcia. Sarrià (1902).

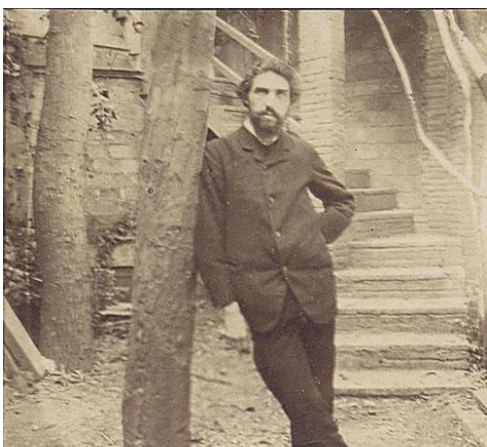
2.2. La seva relació amb l'art en la joventut, cronologia, geografia

Als dinou anys treballava com il·lustrador de revistes i llibres, alhora que s'endinsava a poc a poc en el panorama cultural de l'època. Als vint-i-tres anys ja tenia cert prestigi i seguia enriquint els seus coneixements freqüentant llocs com el cafè Els Quatre Gats (punt de trobada de molts artistes modernistes).

¹ Comentari autobiogràfic en tercera persona de Joaquin Torres-Garcia, escrit a *Historia de mi Vida* (1934).

Més tard es va integrar al grup d'intel·lectuals catalans a Barcelona, liderat pel pensador Eugeni D'Ors. Eugeni era partidari de la tradició clàssica i humanista de la cultura mediterrània, recuperant així les formes i idees de l'antiguitat grega. Amb aquesta ideologia, Torres-Garcia va pintar al saló de Sant Jordi de la Diputació de Barcelona diversos murals (actualment desapareguts) que representaven una Arcàdia². També va plasmar aquest estil a la seva casa anomenada Mon Repòs (a Terrassa), on era notori a l'arquitectura i els murals que ell mateix havia pintat a les habitacions.

Des de sempre Torres rebutja la idea d'imitar la realitat a través de les seves obres i fa pintures que construeixen una realitat en si mateixa. Així, a la primera dècada del segle fa "Art Mediterrani". En aquest moment es dedicava a l'art mural, decoració d'esglésies, cases particulars i edificis públics. Entre ells, es troben els vitralls per la sagrada família, projecte en el qual va col·laborar amb l'arquitecte Antoni Gaudí. Al llibre de Torres Garcia *Historia de mi vida* es diu que Gaudí no va saber apreciar a Joaquin com artista, recomanant-li així que millor es dedicués a la docència. Joaquin també va pintar els panells del pavelló uruguaià de l'exposició internacional de Brussel·les (1910).

Torres Garcia davant la Sagrada Família.
Barcelona (1908).

2.3. La seva relació amb l'art en l'edat madura, cronologia, geografia

A partir de l'any 1916, en un context de guerra mundial i commoció social, Torres-Garcia va experimentar un canvi tant personal com artístic anomenat "crisi del 17". La ciutat i el seu ambient es van tornar protagonistes de la seva obra i es va relacionar amb artistes d'avantguarda com Rafael Barradas i Salvat Papasseit. L'any 1920 es va mudar amb la seva dona i els seus fills a Nova York, on va seguir el seu recorregut com a pintor.

² Descripció de la bellesa de la vida senzilla a prop de la natura.

NUEVA YORK. Joaquin Torres-Garcia (1929). Abadía de Montserrat, Barcelona. Oli sobre llenç 50 x 69 cm. Abadía de Montserrat, Barcelona.

Deu anys després (1926) Torres-Garcia es va instal·lar a París, es va integrar plenament a les avantguardes i va crear la revista i el grup “Cercle et Carré”(1930) juntament amb altres dos artistes de l'època. En aquests moments Torres-Garcia ja exposava obres a galeries importants del país.

Més tard va viure a Madrid. Va ser en aquests últims viatges on va anar donant forma a la seva proposta artística: l'Universalisme constructiu.

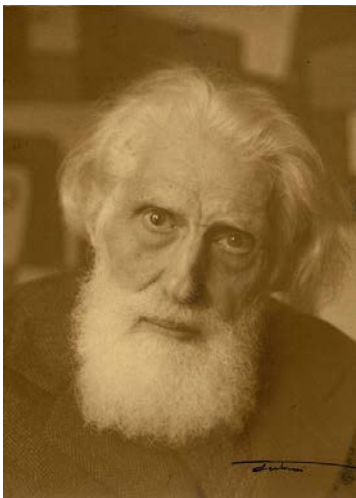
L'any 1934 torna a Montevideo per instal·lar-s'hi definitivament amb la intenció de generar un moviment artístic basat en les idees de l'Universalisme constructiu, que sobrepassa els límits de la teoria estètica per crear una manera d'entendre l'art i la vida. En aquest moment va presentar diverses conferències i va editar revistes i llibres. El 1935 va crear l'associació d'art constructiu i va publicar la revista *Círculo y Cuadrado* (1936-1943). També donà classes a la universitat i al SODRE (Auditorio Nacional Adela Reta). Finalment, va crear el Taller Torres-Garcia el 1942.

Joaquin Torres-Garcia i la seva família (a la dreta, Olimpia amb els seus dos fills i Augusto; a la seva esquerra, Ifigenia, Manolita i Yepes, espòs d'Olimpia)
Fotografia de Sergio de Castro, Montevideo (1942).

Mai va deixar de treballar en obres tant teòriques com pràctiques i va realitzar diverses exposicions amb quadres com *Un puerto* (1941), *Naturaleza muerta* (1941), *Mentón* (1944) i *Sala de espera* (1946) alhora que expressava les seves idees en diversos llibres sobre art i estètica com *Estructura* (1935), *Universalismo*

constructivo, Contribución a la unificación del arte y la cultura en América (1944) i Mística de la pintura (1947).

Últimas fotografías de Torres-García. A Montevideo, Uruguay (1949).

Després de la mort de l'artista el 8 d'agost, a Montevideo als 75 anys, els seus alumnes més propers van continuar amb la publicació de la revista *Removedor*, creada l'any 1945, i van mantenir l'activitat del seu taller, que es va tancar l'any 1967. Tot i mantenir els fonaments apresos de Torres García, els seus deixebles van desenvolupar llenguatges pictòrics diferents. Entre els més destacats trobem: Augusto i Horacio Torres (fills), Francisco Matto, José Gurvich, Manuel Pailós, Gonzalo Fonseca, Uruguay Alpuy, Edgardo Ribeiro, Manolo Lima, Alceu Ribeiro i Jonio Montiel.

Sur, Seudofresco. Manuel Pailós. 1985.

Constructivo en colores primarios. Francisco Matto (1992). Oli en cartró.

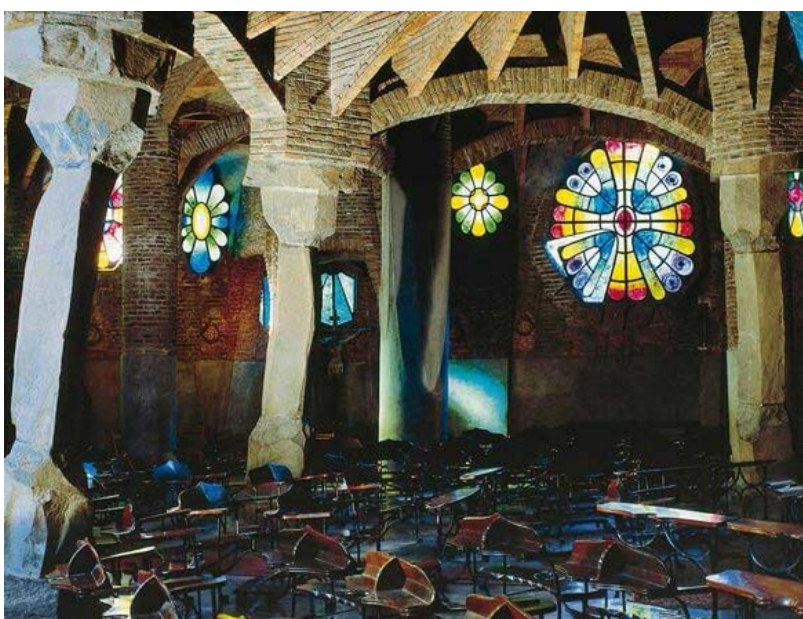
3. VINCULACIÓ ALS DIFERENTS ESTILS ARTÍSTICS DEL SEGLE XX

3.1. Modernisme català

El modernisme va ser un moviment cultural que es va produir a Europa a finals del segle XIX i principis del segle XX. Aquest estava en la recerca de noves formes i expressions i va afectar majoritàriament a l'arquitectura i les arts plàstiques.

3.1.1. Disseny de vitralls

La pràctica d'arts industrials juntament amb l'ús de vitralls són dues de les principals característiques de l'estil modernista. Gaudí, Puig i Cadafalch, Sagnier o Soler i March són alguns dels principals artistes protagonistes d'aquesta època.

Vidreteres amb forma de flor i papallona a la colònia Güell, a Barcelona. Aquestes van ser dissenyades per Gaudí a principis del segle XX.

3.1.1.1. Part dels de la Sagrada Família

Joaquín Torres-García tenia uns vint-i-sis anys quan va ser greument afectat per la verola. Va ser en aquest moment quan el seu pare va comprar una casa a Sarrià per viure-hi fins que la malaltia de Joaquín desaparegués.

Finalment el pintor es va recuperar mínimament (ja que no va a tornar a lluir sa mai més) però això va estar acompanyat de la mort del seu pare i Joaquín va resultar molt afectat.

Torres-García va decidir mantenir la casa de Sarrià, i per poder fer-ho va realitzar diferents treballs, entre ells una col·laboració en la creació dels vitralls de la Sagrada Família.

Per aquest projecte va col·laborar amb l'arquitecte Antoni Gaudí. Els dos artistes van mantenir una relació plena de diferències. Gaudí mai va comprendre a

Torres-Garcia i la seva manera de veure el món (Joaquin tenia la mesura humana com a mètode de proporció mentre que Gaudí es basava en l'ilimitat).

“Indudablemente Gaudí era un hombre genial[...]. Pero jamás comprendió a Torres-García -o quizás no quiso comprenderle porque no era catalán, y razones tenemos para decirlo- porque si bien es cierto que le distinguía entre otros, porque lo secundaba perfectamente en la obra que todos juntos hacían, no por esto creyó nunca de él que pasase de un mediano artista. Hubo veces que hasta le aconsejó que dejase la pintura y se dedicase a la enseñanza, por parecerle mejor dispuesto para eso.”³

Tot i això, gràcies a Gaudí Torres-Garcia va aprendre l'art del vitrall i aquest el va ajudar en la seva trajectòria com a artista.

3.1.1.2. Part dels de la Catedral de Palma de Mallorca

Aquest treball, realitzat en col·laboració amb Iu Pasqual i Jaume Llongueras, va ocupar més de dos anys de la vida de Torres-Garcia, els quals van ser molt beneficiosos per l'artista, ja que encara mantenia la seva relació amb Antoni Gaudí (fins a la seva mort poc temps després).

Gaudí va escollir a aquests artistes ja que necessitava bons dibuixants perquè l'ajudessin en els cartons dels nous vitralls que volia posar en la rehabilitació de la catedral de Palma de Mallorca . Aquests dominaven la figura humana i Gaudí els considerava *“católicos y nacionalistas de buena fe”*.

Així doncs, Torres-Garcia feia esbossos sobre cartó i més tard Gaudí els convertia en vitralls.

Fragments dels vitralls de la Capella Reial de la seu de Palma de Mallorca on s'aprecia la tècnica de la tricromia emprada per Gaudí i després també per Torres-Garcia.

Càtedra Gaudí de la Universitat Politècnica de Barcelona.

³ Comentari sobre Gaudí de Joaquin Torres-Garcia a *Historia de mi vida* (1939).

3.2. Noucentisme català.

El noucentisme va ser un moviment cultural català de principis del segle XX que es va originar principalment com a una reacció en contra del modernisme. Artísticament, era oposat al modernisme i els artistes d'avantguarda.

3.2.1. Pintura.

En el camp de la pintura, el Noucentisme va ser representat pel classicisme de Joaquin Torres-Garcia, el mediterranisme cezannià de Joaquim Sunyer i de Miró, el barroquisme casolà de Francesc d'Assís Galí i Fabra, i el popularisme irònic de Francesc Xavier Nogués i Casas.

3.2.1.1. Murals a Uruguai. Influència de Robert Payró.

Després que diverses obres de Torres-Garcia fossin destruïdes, el pintor i la seva esposa Manolita començaven a sentir-se decebuts per una Barcelona que no conservava el seu art. Per això l'escriptor argentí Robert J. Payró (resident en aquell moment a Brussel·les) els hi va oferir estendre el seu art per altres terres, deixant així enrere tots els problemes que va tenir a Barcelona.

Payró va aconseguir que el comissari del Pabellón de Uruguay, el Sr. Carlos Fein, li encarregués a Joaquin pintar dos grans panells per a l'entrada del pavelló. Un havia de representar la ramaderia i l'altre l'agricultura.

Actualment aquestes obres no es conserven (igual que moltes d'altres del pintor) però si es mantenen els esbossos que guarda la Fundación Torres-Garcia de Montevideo. La creació dels panells constava una gran dificultat degut a les seves dimensions i condicions determinades, però Torres-Garcia va poder complir-les a la perfecció realitzant els dos panells amb escenes sobre la ramaderia i l'agricultura amb un estil clàssic.

Esbossos de Joaquin Torres-Garcia per els panells de l'entrada del Pabellón de Uruguay (1910). (A l'esquerra la ramaderia i a la dreta l'agricultura).

Després d'aquest projecte, Joaquin Torres-Garcia va seguir pintant a Brussel·les. Allà sentia molta llibertat i se sentia en pau amb si mateix. Malgrat això, no volia abandonar a la seva mare i la seva germana residents a Barcelona, així que va decidir tornar.

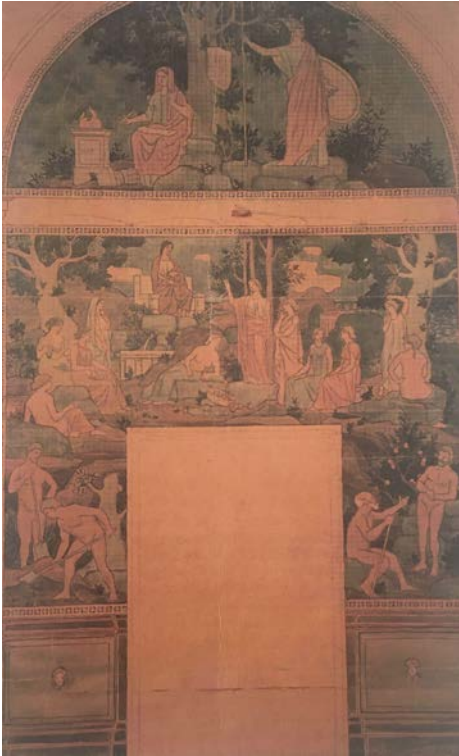
3.2.1.2. Frescos al Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya.

Temps després va rebre un altre encàrrec. Aquest cop es tractava de la decoració del Saló Sant Jordi al Palau de la Generalitat de Catalunya. Aquesta l'havia de realitzar amb la tècnica del fresc, la qual no havia fet servir mai. Per això, Joaquim li va demanar a Prat de la Riba que li pagui un viatge a Itàlia. A l'acceptar, Torres-Garcia va fer el viatge l'estiu de 1912. Allà va interessar-se especialment en les pintures pompeianes, els mosaics romans i la decoració a les catacumbes. Després d'una petita estança a Suïssa, el pintor va tornar a Cap d'Any a Catalunya. Aquest cop, però, s'hi va instal·lar a una casa a les afores de Terrassa on va ser traslladada l'escola de Mont d'Or. En aquell ambient tranquil va preparar el seu primer fresc del Saló de Sant Jordi anomenat La Catalunya eterna. El primer en veure-ho fou Prat, qui es va limitar a comentar *“Si usted está satisfecho de su obra, yo también lo estoy”*.

La Catalunya eterna(1912). Esbós. Dibuix al llapis.
Palau de la Generalitat(sala Torres-Garcia). Barcelona.

El disseny d'aquest fresc d'estil primitiu (tot i estar correctament compost) va impactar a moltes persones de gustos acadèmics i això va causar un debat entre les persones de corrents més avançades i conservadores. El pintor finalment es decantà per seguir amb la decoració i va crear la resta de pintures que formaven l'encàrrec amb vigilància de Prat de la Riba i l'arquitecte Bori (amb qui també va mantenir una correspondència freqüent per ultimar els preparatius per a la decoració del Saló).

La Catalunya eterna (1912). Esbós. Dibuix a l'aquarel·la. Palau de la Generalitat (Sala Torres-Garcia). Barcelona.

3.2.1.3. Murals a Mon Repòs de Terrassa.

En tancar per raons econòmiques l'escola de Mont d'Or, Torres-Garcia va adquirir a prop d'aquesta una parcel·la on va decidir construir un petit edifici que va fer servir com a casa i que anomenaria Mon Repòs. La idea principal del pintor es basava en la combinació de masia i temple grec. Aquesta va ser la casa on es van criar els seus fills i la qual va decorar amb diferents obres privades i de gust personal, ja que estaven destinades a la decoració del seu propi habitatge.

Joaquim Torres-Garcia amb la seva família davant de Mon Repòs (1916). Fotografia exposada al Centre Cultural de Terrassa.

On Torres-Garcia va posar més esment a Mon Repòs va ser a les pintures del lluernari⁴. En aquestes obres el pintor va voler crear una pintura pura i trobar la manera de representar allò universal. Per això, va intentar plasmar la puresa de l'art arcaic grec (un art que considerava el dibuix frontal o geomètric sense profunditat com allò correcte).

Basant-se en els clàssics, Torres-Garcia va realitzar quatre pintures sobre lletada de calç fresca explicant una llegenda manifestant l'enfrontament entre la veritat i la vida. Sota cada mur, es troben uns escrits en llatí que il·lustren el motiu del dibuix.

L'autora del treball fent una observació de les obres murals de Món Repòs a Terrassa el 20 de setembre de 2021. Font pròpia.⁵

Iniciem la lectura pel llevant, l'alba o principi. El mural representa la joventut. Un jove nu recull els fruits que unes nimfes prenen d'un taronger, símbol de fertilitat. L'epígraf, procedent de les Sàtires de Juvenal, VITAM IMPENDERE VERO/ CONSAGRARÉ LA VIDA A LA VERITAT, es pot entendre com una màxima vital.

Apol·lo i dues nimfes (1914). J. Torres-Garcia. Pintura del mur de llevant de la lluernia de Mon Repòs. Font pròpia. Realitzada el 20 de setembre 2021.

⁴ Finestra situada en el sostre o la part superior d'una paret, utilitzada per proporcionar llum a l'habitació.

⁵ Imatges complementàries als annexos 1,2,3 i 4.

Escrit VITAM IMPENDERE VERO sota el mur de llevant de la lluerna de Mon Repòs. Font pròpia.
Realitzada el 20 de setembre de 2021.

Al sud hi trobem una al·lusió a la plenitud de la maduresa, la recol·lecció sota una figuera. Un home barbut, el pintor mateix, s'adreça a una dona que li porta els fruits de la terra. A la dreta, un jove amb el símbol fàl·lic de la flauta. La sentència MELIORIBUS ANNIS/ EN ELS MILLORS ANYS, procedent de l'Eneida de Virgili, ens presenta la maduresa com la plenitud de la vida.

La Terra, Enees i Pan (1914).
Sense firma. Corresponent al mur meridional de la lluerna de Mon Repòs. Font pròpia.
Realitzada el 20 de setembre de 2021.

Escrit MELIORIBUS ANNIS sota el mur meridional de la lluerna de Mon Repòs. Font pròpia. Realitzada el 20 de setembre de 2021.

A ponent, en una possible interpretació del bany ritual de Venus, una figura es pot identificar amb Manolita, l'esposa del pintor, pel tipus de lligadura. L'epígraf, OMNIA (MEA) MECUM PORTO / TOT HO PORTO AMB MI, procedent de Les paradoxes dels estoics de Ciceró, pot significar la dona que renuncia a si mateixa per tenir cura de la llar. L'escena se situa sota una olivera, en referència a la que hi havia a Mon Repòs, que es pot interpretar com un lligam amb la nova llar.

Fotografia de l'obra La veritat i una nimfa (1914). Sense firma. Corresponent al mur de ponent de la lluern de Mon Repòs. Font pròpia. Realitzada el 20 de setembre de 2021.

Escrit OMNIA MECUM PORTO sota el mur de ponent de la lluern de Mon Repòs. Font pròpia. Realitzada el 20 de setembre de 2021.

Finalment, al mur nord, veiem la música i la dansa amb un home gran. La vellesa sota un llorer, arbre clàssic per excel·lència i símbol del triomf i l'eternitat. La màxima EST MODUS IN REBUS / HI HA UNA MESURA PER A CADA COSA, procedent de les Sàtires d'Horaci, té sentit ja que són les arts de la mètrica i fa referència a la pau i la mesura de la darrera època de la vida.

La música, la dansa i la saviesa (1914). Sense firma. Pintura del mur septentrional de la lluern de Mon Repòs. Font pròpia. Realitzada el 20 de setembre de 2021.

Escrit EST MODVS IN REBUS sota el mur septentrional de la lluerna de Mon Repòs. Font pròpia.
Realitzada el 20 de setembre de 2021.

3.2.2. Literatura. Revista Universitat Catalana. Influència d'Iu Pasqual.

A principis de l'any 1904, després de col·laborar amb Gaudí, Joaquin va realitzar amb el seu company de treball a la catedral de Mallorca, Iu Pasqual, una exhibició a la sala d'exposicions del cercle artístic de Sant Lluç. Raimon Casellas, escriptor de *La Vanguardia* i *La Veu de Catalunya*, va escriure en aquesta última un comentari sobre l'evolució de Torres-Garcia a l'art. Manifestava que al seu canvi del classicisme al romanticisme havia descuidat la "forma".

Quatre mesos després, Torres-Garcia va publicar a la revista *Universitat Catalana* un article teòric com a resposta. Aquest tenia el nom de *Angusta et augusta* i afirmava que la forma artística mai havia de ser una còpia de la realitat. També expressava l'idealisme del seu concepte de l'art.

Altres personatges importants se'n van assabentar de la publicació. Un exemple és Eugeni d'Ors, que amb el pseudònim d'Octavi de Romeu, va fer una crítica al seminari *El Poble Català* on parlava de les obres de Torres-Garcia presentades l'abril de 1905 a la Sala Parés. Definia l'artista com una ànima platònica, un enamorat de l'essencial. Observant l'art de Joaquin, "Octavi de Romeu" va demanar per el pintor espais monumentals com els murs d'un temple o d'un palau perquè pugui realitzar el seu art, però la demanda no va ser acceptada.

3.2.3. Periodisme. Quim Torras a La Vanguardia, Iris, La Saeta, Barcelona còmica. Influència d'Eugeni d'Ors.

A principis de l'any 1897, el diari barceloní *La Vanguardia* va publicar amb motiu d'any nou un dibuix de Torres-Garcia. Aquesta il·lustració era una escena al carrer de caràcter costumista i portava el títol de *La compra de Turrone*s. L'estil d'aquest dibuix recordava al de l'artista Toulouse-Lautrec.

La compra de Turrónes, 1896. Joaquin Torres-García. Dibuix reproduït a La Vanguardia al número extraordinari del 1/1/1897. Barcelona.

At the Moulin Rouge, the dance. Henri de Toulouse-Lautrec (1890). Oli sobre llenç. Museu d'art de Filadèlfia.

Per Quim Torres (que va ser així com va firmar l'esbós) l'aplicació de la seva il·lustració al costat de reproduccions d'obres d'artistes importants com Graner, Mas i Fontdevila, Ferrater, Rusiñol entre d'altres, va suposar un gran honor.

Pocs dies després d'aquesta publicació, va presentar al saló d'exposicions de la Vanguardia "una variada y nutrida colección de dibujos y de carteles inéditos debido al fácil lápiz del joven artista J. Torres" com diu una nota a l'edició del diari del dia 5 de gener, on es dedueix que Torres-García va mostrar una sèrie de croquis sobre dones elegants realitzats amb un peculiar sentit de la taca, ja que a la mateixa nota es parla del "*deseo de traducir en imprevistas disposiciones ornamentales la gracia y la suntuosidad que procuran la toilette femenil de nuestros días*".

A la III Exposició General de Belles Arts i Indústries Artístiques de Barcelona, Torres-García va presentar quatre projectes de cartells y el 1898 va realitzar el cartell enunciatiu de l'aparició de la revista <<El Gato Negro>>. Aquest cartell també el va exposar al saló de La Vanguardia. Entre aquesta exposició d'una sola obra i la que va fer un any abans, Torres-García va realitzar una més amb els altres membres del cercle artístic de Sant Lluç.

El seu “garboso retrato al carbón y sus dibujos en color” són comentats i elogiats per Raimon Casellas (el crític més prestigiós de l'època i que seguia el moviment artístic barceloní a La Vanguardia).

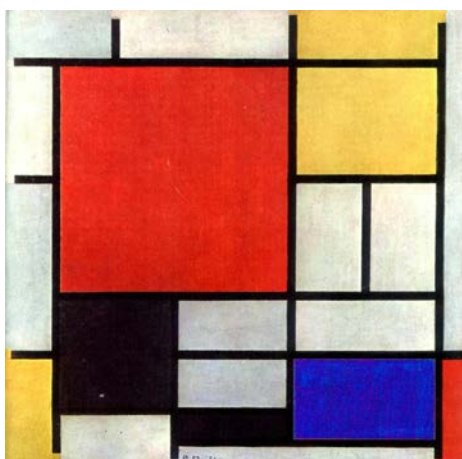
Cartell anunciador de la revista «El Gato Negro». Joaquin Torres-Garcia (1987).

La incorporació de Torres-Garcia al cercle de Sant Lluç no va impedir la seva col·laboració a revistes il·lustrades com Barcelona Cómica, La Saeta o Iris durant els anys 1897, 1898 i 1899. Tot i això, també va publicar a altres més series com «La Vida Literaria» dirigida per Jacinto Benavente a Madrid l'any 1899 o la barcelonina «Hispania», l'any 1901.

Amb aquest estil d'il·lustrador, Joaquin Torres-Garcia va ser el pintor noucentista per excel·lència. Així, juntament amb Eugeni d'Ors (que amb el nom de Xènius va definir el terme noucentisme i art mediterrani a les pàgines del Glossari i La Ben Plantada) es van declarar dues de les figures més representatives de l'època.

3.3. Neoplasticisme i De Stijl.

El Neoplasticisme va ser un corrent artístic impulsat per Piet Mondrian el 1917 que proposava separar a l'art de tot element accessori en un intent d'arribar a l'essència a través d'un llenguatge plàstic objectiu i, com a conseqüència, universal.

Composició en vermell, groc, blau i negre. Piet Mondrian (1926)

3.3.1. Pintures.

Els pintors neoplasticistes busquen excloure les emocions i simplificar la geometria. També es basen en les regles matemàtiques.

3.3.1.1. Influència de Theo van Doesburg, Piet Mondrian i Guerrit Thomas Rietveld.

En una època de canvis, Torres-Garcia va començar a moure's entre altres ambients, canviant així el seu estil artístic i la seva manera de pensar. A finals de 1928, Joaquin ja es va desfer del seu estil primitiu i va adquirir una tendència a l'abstracció⁶

A la Exposición de los cinco rechazados del Salón de Otoño Torres-Garcia va conèixer a l'holandès Theo Van Doesburg, que defensava el principi artístic de l'abstracció a la revista De Stijl⁷. Practicava una pintura limitada a unes taques de tonalitats pures rítmicament organitzades i unes rectes entrecruades amb el propòsit d'accentuar l'essencialitat del color i de la línia (els estrictes elements plàstics).

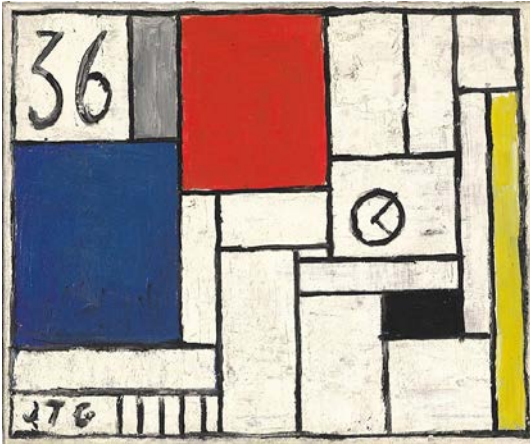
Per això, Theo Van Doesburg i el seu company Piet Mondrian van ser els destacats representants i definidors del moviment neoplasticista.

Contraposición XVI con disonancias. Theo Van Doesburg (1921). Oli sobre tela.

⁶ L'art abstracte es el contrari del figuratiu (és a dir, la representació d'objectes identificables mitjançant imatges reconeixibles.) Per tant, l'abstracció no representa "coses" concretes de la natura, sino que proposa una nova realitat. L'art abstracte existeix independentment de la realitat, l'allunya.

⁷ De Stijl va ser una revista dedicada a les arts plàstiques, publicada entre 1917 i 1931.

Constructivo con reloj. Joaquin Torres-Garcia (1936).

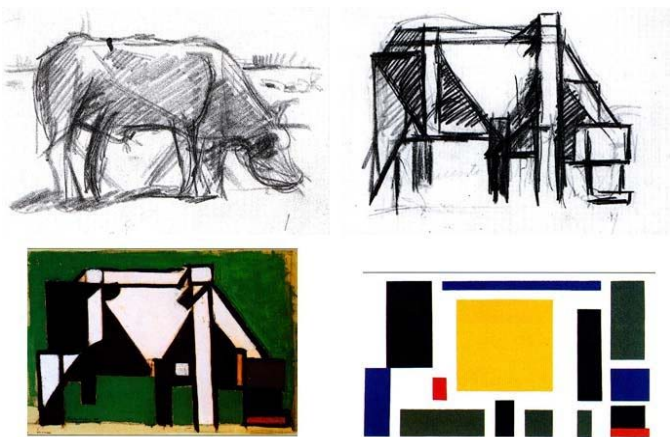
L'any 1930 es considera que Torres-Garcia va fer les seves obres més abstractes. La majoria van ser realitzades amb fusta i contienien una representació antropomòrfica⁸. Aquest rastre antropomòrfic que descobrim a les fustes “abstractes” de Torres-Garcia podria posar-se en relació amb alguns dels procediments compositius establerts pels membres de De Stijl.

Constructivo con varillas superpuestas. Joaquin Torres-Garcia (1930). Oli sobre fusta.

Theo Van Doesburg va explicar molts cops com les seves composicions abstractes derivaven, a través d'un procés d'esquematzació geomètrica que ell anomenava “reconstrucció de l'objecte natural”, de representacions figuratives. L'exemple més conegut és el del text “Principios del nuevo arte plástico” de 1919, on surt una fotografia d'una vaca que, després de diversos passos successius de geometrització descrits com “eliminació de la forma” o “accentuació de les relacions lligada a la forma”, es converteix al final en una pintura, necessàriament abstracta, on qualsevol element del moment inicial ha desaparegut totalment.

⁸ Tendència a considerar realitats o elements no humans com si fossin humans.

La vaca. Theo Van Doesburg (1918).

Tot i així, altres artistes de De Stijl eren menys sotils, ja que a les seves obres es podia reconèixer la figura humana inicial. Un exemple és Georges Vantongerloo, qui va formar una amistat a París amb Torres-Garcia i va publicar a De Stijl les sèries més didàctiques d'uns anomenats "estudis analítics" dels processos d'abstracció. Ell volia plasmar el que s'havia vist a la pintura neoplasticista i aplicar-ho a altres àmbits com l'escultura.

Construction dans la sphère 2 (Construcció a la esfera 2).
Georges Vantongerloo (1918).

A l'àmbit de l'arquitectura destaca l'artista Guerrit Thomas Rietveld, qui és considerat com un dels creadors del disseny modern en mobiliari i un dels renovadors del llenguatge arquitectònic. Igual que Torres-Garcia, Rietveld va estar molt relacionat amb la fusta i va fer joguines i mobles per nens.

Buggy. Guerrit Thomas Rietveld (1918)

Coche rojo y camión lechero. Joaquin Torres-Garcia (1917-1919).

3.4. Constructivisme i Suprematisme.

El constructivisme va ser un corrent artístic i arquitectònic que va sorgir a Rússia l'any 1914 de la mà de l'artista Vladimir Tatlin. Es pretenia arribar a la puresa de l'art prenent com a protagonista les formes geomètriques i l'espai destinat a l'obra.

Contrarelleu blau. Vladimir Tatlin (1914).

El suprematisme va ser una tendència pictòrica de caràcter no-figuratiu teoritzada i duta a la pràctica per Kasimir Malevich. Com ell mateix escriu, “*el suprematisme abandona la representació de la figura humana (i la dels objectes naturals en general) per tal de trobar nous símbols per a provocar sentiments directes; el suprematista no observa ni toca: sent*”.

Composició suprematista. Kasimir Malevich (1916).

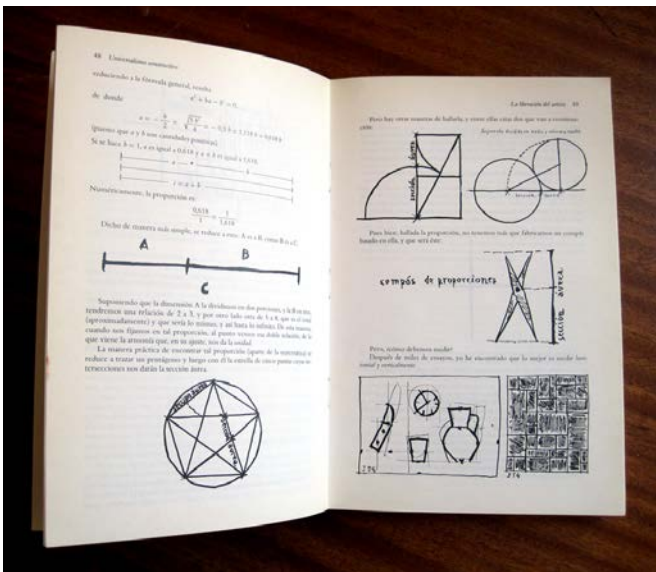
3.4.1. Assajos de teoria artística. L'Universalisme Constructiu.

A diferència d'altres artistes com Mondrian, Joaquin Torres-Garcia va evitar l'abstracció total perquè no va voler desfer-se totalment de la referència de la natura. Torres-Garcia mai va arribar a aquest extrem de rebutjar els elements del món aportats pels sentits. Ell es limitava a sotmetre aquests elements a correccions o esquemes de tipus geomètric (els condicionava a una construcció).

Art constructiu amb sol i estrella. Joaquin Torres-Garcia (1933).

Es pot dir que Joaquin va aportar un ordre lògic a l'estil constructiu, ja que va incorporar la proporció Àuria i figures simbòliques. D'aquesta manera pretenia que qui observés les seves obres no estigués deslligat a la realitat perceptible.

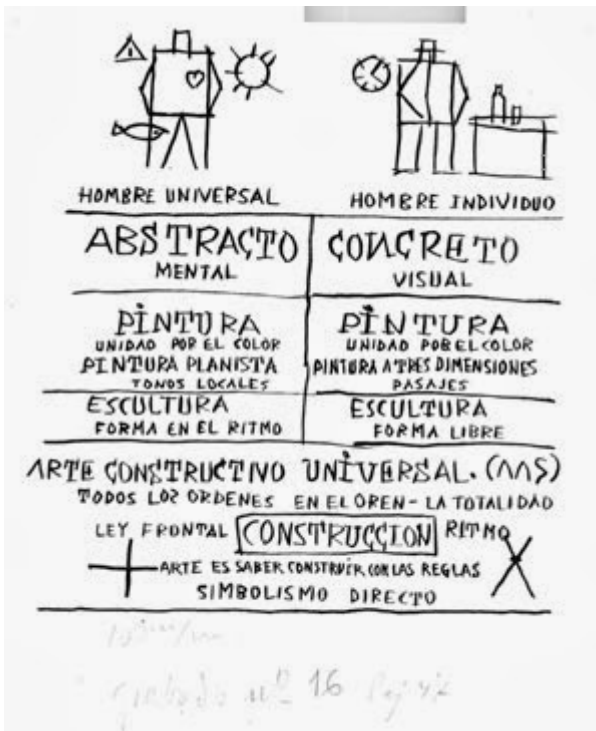
Pàgina sobre teoria constructiva al llibre Universalismo Constructivo de Joaquin Torres-Garcia.

Volia donar una visió unitària del món mitjançant una estructura rígida i un esquematisme formal i acolorit, sense arribar a l'abstracció total. Per això a les obres d'aquest artista trobem representacions d'objectes quotidians com el rellotge, el martell o l'àncora. O també figures d'éssers vius com el peix o l'home.⁹

⁹ Per saber el significat dels símbols veure annex 5.

Monument Còsmic (1838-1839). Museu Nacional d'Arts Visuals al Parc Rodó de Montevideo.¹⁰

Abstracte i concret (assaig). Joaquin Torres-Garcia (1940). Museu Torres Garcia.

Figures a cinc colors. Joaquin Torres-García (1946).

¹⁰ És una prova material del pensament de Joaquin Torres-Garcia dibuixat en pedra amb la simbologia de l'Universalisme constructiu i la seva concepció de la vida a través de l'art.

Les obres de Torres-Garcia amb aquest estil van començar sent anomenades com Constructivisme però poc després van acabar denominades com Universalisme constructiu.

Constructivo con calle y gran pez. Joaquín Torres García (1946).

Després d'una època econòmica terrible, Joaquín va decidir tornar al seu país d'origen, Uruguai. En arribar va quedar meravellat amb el canvi que havia trobat a la seva ciutat després de quaranta-tres anys d'absència. La modernitat que tenia la ciutat va encantar al pintor, però poc després es va sobtar que el gust de l'art en pintura i escultura estava molt antiquat. Davant d'aquest contrast, Torres-García va publicar articles a la premsa de Montevideo i Buenos Aires, va escriure llibres i va donar més de sis-cents conferències sobre teoria artística a cercles culturals, aules universitàries, emissions radiofòniques i a inauguracions d'exhibicions artístiques.

3.4.2. Pintures.

La pintura Suprematista es desvincula de la naturalesa, creant així una realitat totalment original.

3.4.2.1. Influències de Malevich i El Lissitzky.

A la vegada que sorgia el constructivisme que tant va influenciar l'obra de Torres-García, també va sorgir a Rússia el suprematisme, que rebutjava l'art convencional buscant la pura sensibilitat a través de l'abstracció geomètrica.

Sense Títol. Joaquín Torres-García (1935). Aquarel·la i tinta sobre paper.

Moltes característiques d'aquest moviment tenen relació amb obres de Joaquín. Un clar exemple és la combinació de colors primaris i formes geomètriques per tal d'aconseguir l'abstracció d'un element.

New Man. El Lissitzky (1923).

L'exemple mostrat anteriorment pertany a una de les figures més importants de l'avantguarda russa, El Lissitzky. Va contribuir al desenvolupament del suprematisme amb el seu amic i mentor Kazimir Malevich (pintor creador del suprematisme). És considerat un dels principals representants de l'art abstracte i pioner al seu país del Constructivisme.

La seva obra va influir molt en els moviments de la Bauhaus, el Constructivisme i De Stijl.

3.4.3. Construcció de joguines de fusta i Bauhaus¹¹.

“¡Todo es juguete y pintura!”¹²

L'interès de Joaquín Torres-García va tenir com a conseqüència més important el disseny, fabricació i comercialització de joguines. Fins i tot va haver-hi temporades entre els anys 1923 i 1924 on va deixar de banda la pintura per centrar-se especialment en la fabricació de joguines i va aconseguir subsistir millor amb la venda d'aquestes que amb la de pintures i escultures.¹³

¹¹ La Bauhaus (de l'alemany “casa de la construcció”) fou una escola d'art, arquitectura, disseny i artesanía fundada en 1919 a Weimar.

¹² Frase de Torres García després de fundar la seva pròpia fàbrica de joguines (1924).

¹³ Veure punt 4.2.

Hombre y Arlequín articulados. Joaquin Torres-Garcia (1920-1921). Fusta pintada.

Arlequín (8 peces). Joaquin Torres-Garcia (1921). Fusta pintada.

El disseny de les joguines no va ser una activitat molt diferent de la realització de la seva obra artística, ja que aquests van estar influenciats per la seva obra i al contrari, les joguines també van evolucionar amb la seva obra artística.

Numerari (55 peces). Joaquin Torres-Garcia (1927). Fusta pintada. Fundació Torres-Garcia, Montevideo.

Juego de números B (9 peces). Joaquin Torres-Garcia (1920). Fusta pintada.

Dues figures masculines i una femenina (20 peces). Joaquin Torres-Garcia (1920-1921). Fusta pintada.

Niña (4 peces). Joaquin Torres-Garcia (1922-1923). Fusta pintada. / Dos personatges ("Standing Man") (4 peces). Joaquin Torres Garcia (1930). Fusta pintada. / Hombre (4 peces). Joaquin Torres-Garcia (1922-1923). Fusta pintada. / Hombre con sombrero de copa. Joaquin Torres-Garcia (1922-1923). Fusta pintada. / Mujer (4 peces). Joaquin Torres-Garcia (1922-1923). Fusta pintada.

3.4.3.1. Influència de la Bauhaus amb les construccions d'Alma Buscher i de Peter Keler

Torres-Garcia va crear dotzenes de joguines infantils, tant recreatives com educatives. L'any 1917 va crear figures de fusta que representaven persones, vehicles, animals de circ... Fetes de varies peces desmuntables que els nens podien ajuntar com volguessin, donant pas així a la seva imaginació.

*"El niño aprende jugando. Pues el juego, para él, ha de ser ejercicio de múltiples experiencias y actividades. De creación y descubrimiento. De conocimiento de las cosas y de sí mismo."*¹⁴

¹⁴ Cita de Torres-Garcia respecte les joguines, 1919.

Coche rojo y negro (6 peces). Joaquin Torres-Garcia (1917-1919). Fusta pintada.

Aquestes joguines desmuntables recorden a les creacions d' Alma Buscher, la principal representant del món infantil a la Bauhaus. Va començar dissenyant mobles per a nens i va seguir amb la de joguines com les Throw dolls (nines per llençar) o el joc de construcció de vaixells. Es va produir en massa i estava format per 22 blocs triangulars de fusta surtits i rectangles que els nens utilitzaven per construir el vaixell.

Alma Buscher pretenia amb les seves joguines motivar el joc lliure, però sense que semblin jocs educatius. Volia que fossin clars i de proporcions harmòniques.

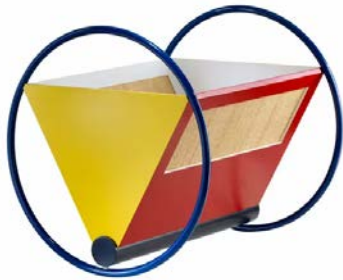
Throw dolls (nines per llençar). Alma Buscher (1924).

Joc de construcció de vaixells. Alma Buscher (1923).

Un altre artista important fou Peter Keler, un dissenyador gràfic alemany, creador de mobles i arquitecte de la Bauhaus.

Inspirat directament per la teoria del color de Kandinsky, Keler va fer servir l'assignació de la forma i el color característics de la Bauhaus: vermell, groc i blau en un quadrat, triangle i cercle, respectivament. Evidentment li interessaven els colors primaris i els va emprar com a element central de la seva proposta creativa, tant al seu disseny industrial com a la seva pintura directament influenciada del Neoplasticisme. L'exemple més representatiu del seu art és el bressol triangular dissenyat al 1922 per a Vasily Kandinsky.

Bressol. Peter Keler (1922).

4. PROPOSTA PRÀCTICA

4.1. Passar una obra de Mon Repòs de Tarrasa a una construcció de l'època constructiva a través de la simplificació de les formes geomètriques a la manera de Theo Van Doesburg.

Aquesta part pràctica es basa en la realització d'un quadre de l'estil de l'Universalisme constructiu a partir d'una obra mural de Mon Repòs a través del mètode de simplificació de formes creada pel pintor Theo Van Doesburg. Per aquest, es seguiran els passos mostrats a l'obra de Theo Van Doesburg La Vaca, on es veu el pas d'una imatge figurativa d'una vaca a una representació abstracta d'aquesta.¹⁵

4.1.1. Reproducció en din A3 d'una de les 4 obres de Terrassa.

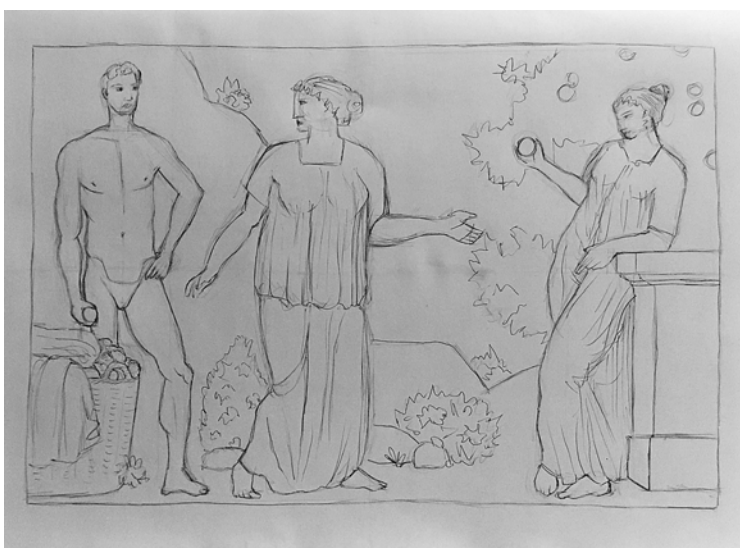
Per fer aquesta representació partim de l'obra anomenada Apol·lo i dues nimfes, la qual representa la joventut. Es troba dirigida cap a l'est.

Apol·lo i dues nimfes. Joaquín Torres-Garcia (1914).

4.1.2. Pas 1 de simplificació

Comencem la simplificació fent un esbós detallat de l'obra.

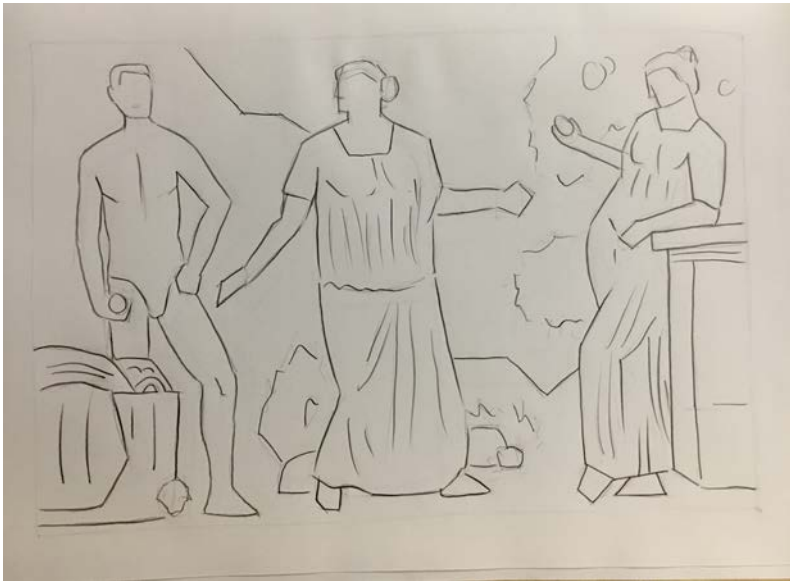

Esbós d'Apol·lo i dues nimfes. Llapis sobre paper din A3. Font pròpia.

¹⁵ Veure annex 7.

4.1.3. Pas 2 de simplificació

En el segon pas es recrea el primer esbós, aquest cop menys detallat.

Esbós d'Apol·lo i dues nimfes.
Llapis sobre paper din A3. Font
pròpia.

4.1.4. Pas 3 de simplificació

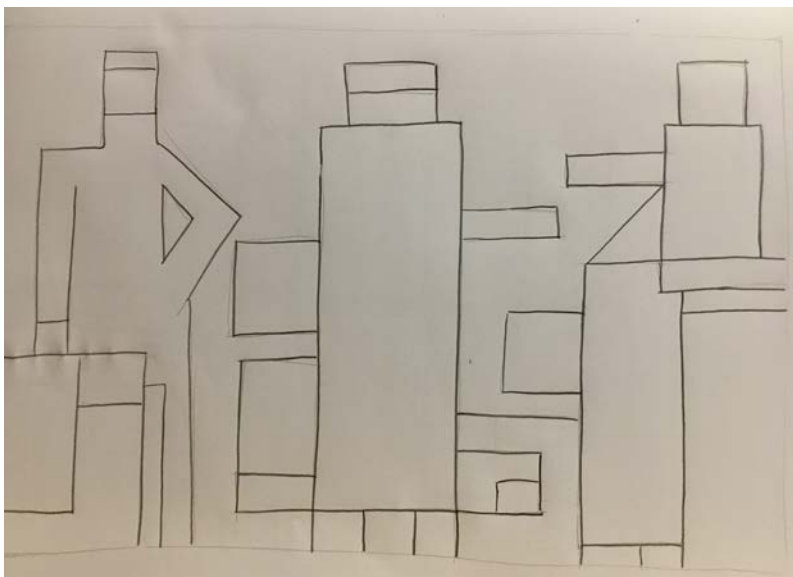
Al tercer dibuix ja no es veuen les textures i els cossos estan molt més simplificats amb figures geomètriques.

Esbós d'Apol·lo i dues nimfes.
Llapis sobre paper din A3. Font
pròpia.

4.1.5. Pas 4 de simplificació

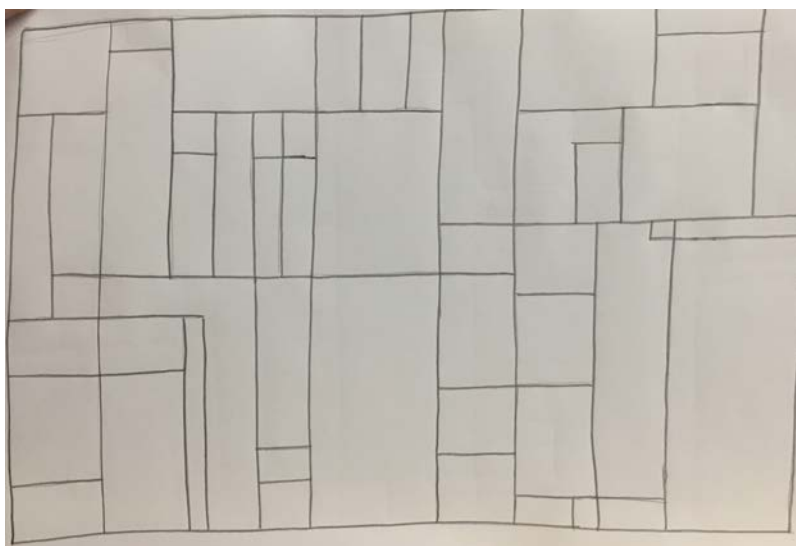
Aquí ja es veuen les formes realitzades únicament a partir de figures geomètriques. Es perd la pose i no es distingeixen bé els elements.

Esbós d'Apol·lo i dues nimfes.
Llapis sobre paper din A3. Font
pròpia.

4.1.6. Model Suprematista a la manera de Theo van Doesburg

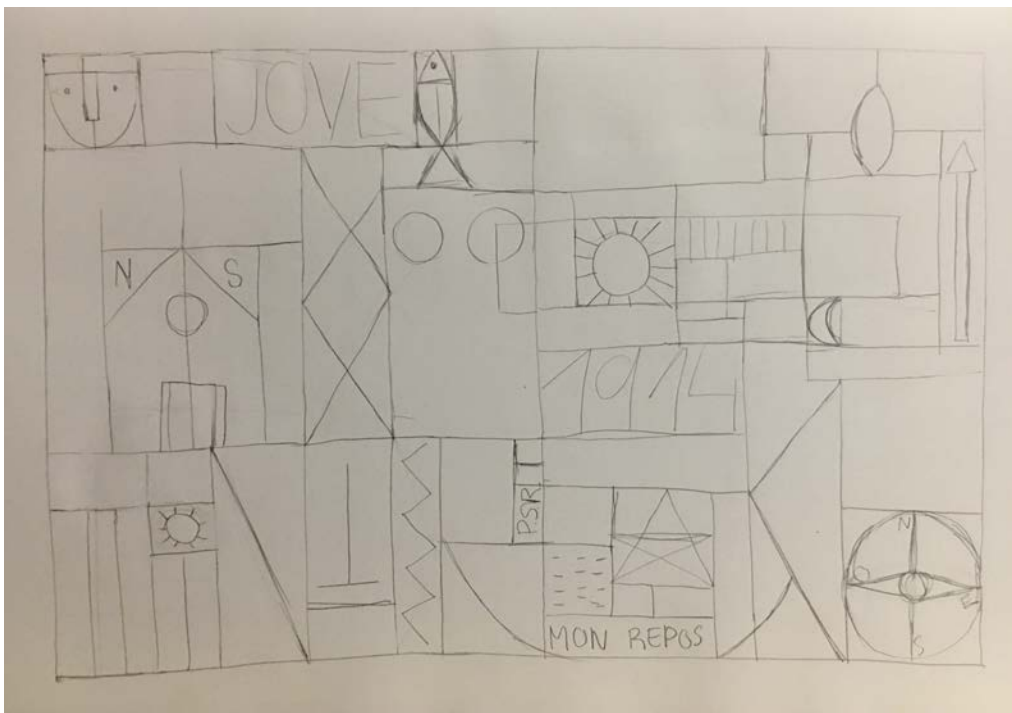
En aquest pas ja s'ha transformat totalment la imatge. No s'arriben a distingir els elements principals i el dibuix només conté línies que formen quadres, convertint-se així, en una obra abstracta.

Esbós d'Apol·lo i dues nimfes.
Llapis sobre paper din A3. Font
pròpia.

4.1.7. Adaptació a l'universalisme constructiu de Joaquin Torres-Garcia.

Aquest model converteix les quadrícules anteriors relacionades amb el neoplasticisme a una composició a l'estil de l'universalisme constructiu, propi de Torres-Garcia. Alguns dels elements representats fan referència a l'origen d'aquesta obra i d'altres s'han posat com a decoració.¹⁶

Esbós
d'Apol·lo i
dues nimfes.
Llapis sobre
paper din A3.
Font pròpia.

4.1.8 Pas 5 d'acoloriment

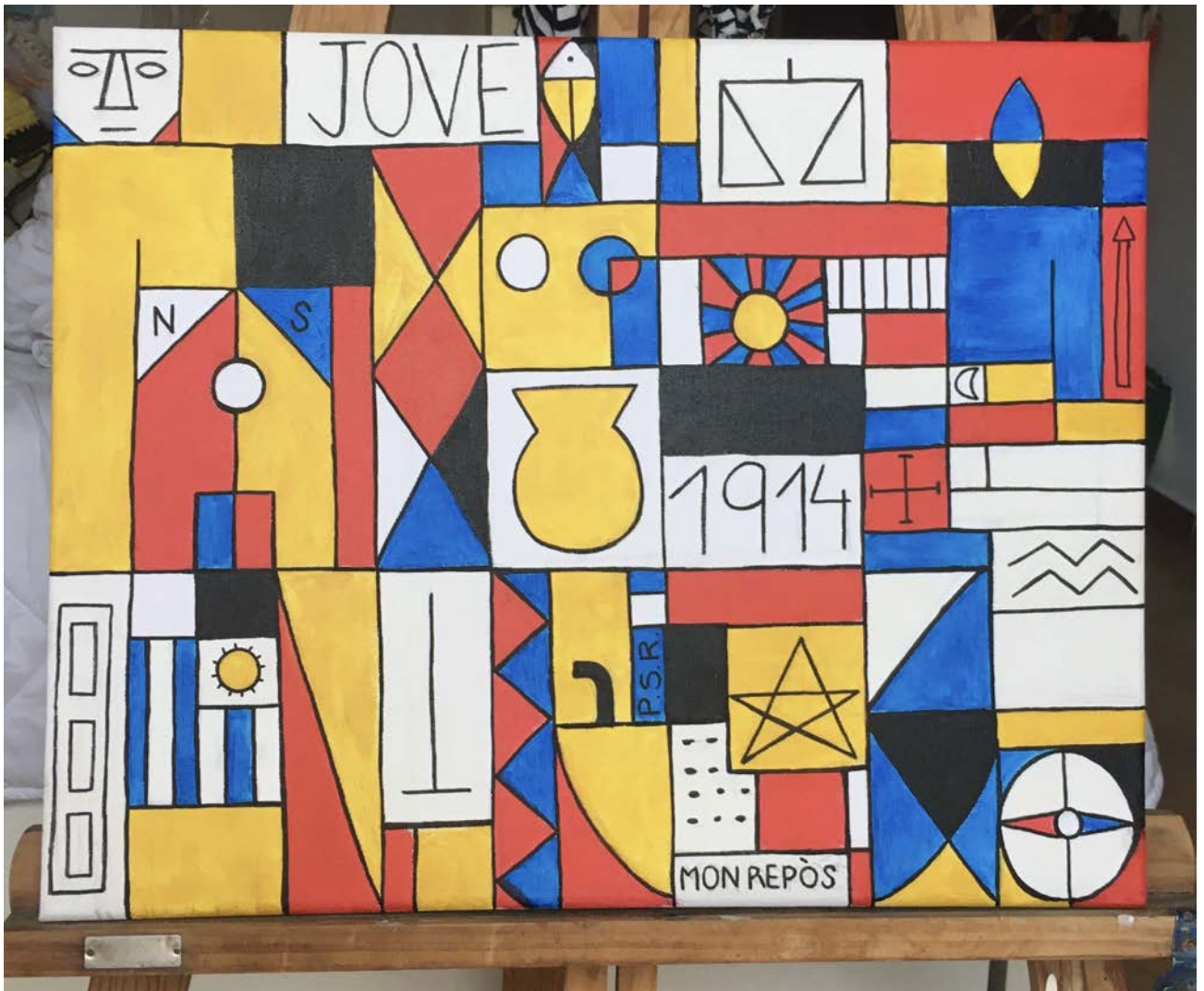
Aquest pas té com a objectiu passar l'esbós del punt 4.1.7 a un llenç din A3 definitiu. Per fer-ho, cal dibuixar l'esbós al llenç amb un llapis dur, perquè es marqui el traç d'una manera suau i que no es noti després d'aplicar-hi la pintura.

Un cop traçat l'esbós, s'ha de pintar cada espai amb pintura acrílica. Els utilitzats en aquest cas han sigut

- Azul ultramar (504)
- Rojo naftol medio (396)
- Amarillo primario (275)
- Blanco de titanio (105)
- Negro marfil (701)

Per fer les línies divisòries i els dibuixos interiors, s'ha usat un retolador fi negre de marca UNI POSCA.

¹⁶ Es poden veure els significats dels elements a l'annex 5.

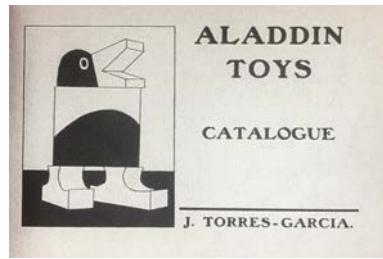

Resultat final. Font pròpia.

4.2. Construcció de Juguines

Al juliol de 1922, Torres-Garcia trasllada a Itàlia amb la idea de continuar la realització de juguines i exportar-les sota la marca 'Aladdin Toys'. Associat també a l'artista holandès Bueno de Mesquita, resident a Florència, treballa en l'exportació de juguines per a la casa holandesa Metz Co. i altres filials del continent.

L'any clau en aquest procés d'internacionalització és el 1924, quan signa un contracte a Nova York per crear la seva pròpia fàbrica de juguines. Aquí comença la producció a gran escala d'Aladdin Toys, aquestes juguines de fusta on explora la noció d'una estructura transformable, una idea que influenciarà gran part del seu art futur, tant les pintures com les escultures.

Les joguines passen a ser una raó d'alegria, en aquells temps de tragèdia i guerra, de pobresa i escassetat; peces clau per entendre la seva obra que responien a la mateixa raó plàstica de la pintura, a la mateixa investigació formal.

Les joguines (figures d'infància en un artista fascinat per la infància de les formes) van ser també, per a ell, la infància de la seva escultura i com a tal generaran un repertori similarmet antropomorf i esquemàtic que en constituirà el llenguatge del personalíssim estil constructiu.

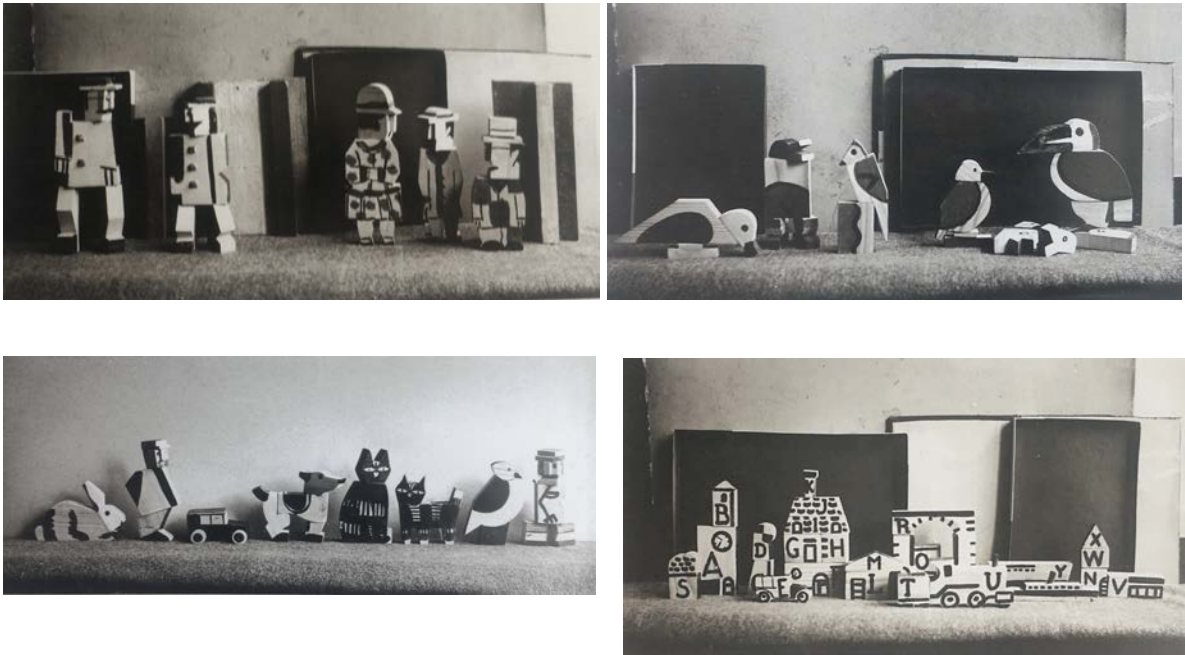
Després de dos anys de treball a Itàlia, decideix mudar-se al sud de França on al cap de poc temps s'assabenta que un incendi havia destruït els magatzems de la companyia Aladdin Toys Co., als Estats Units, amb tota la producció de joguines.

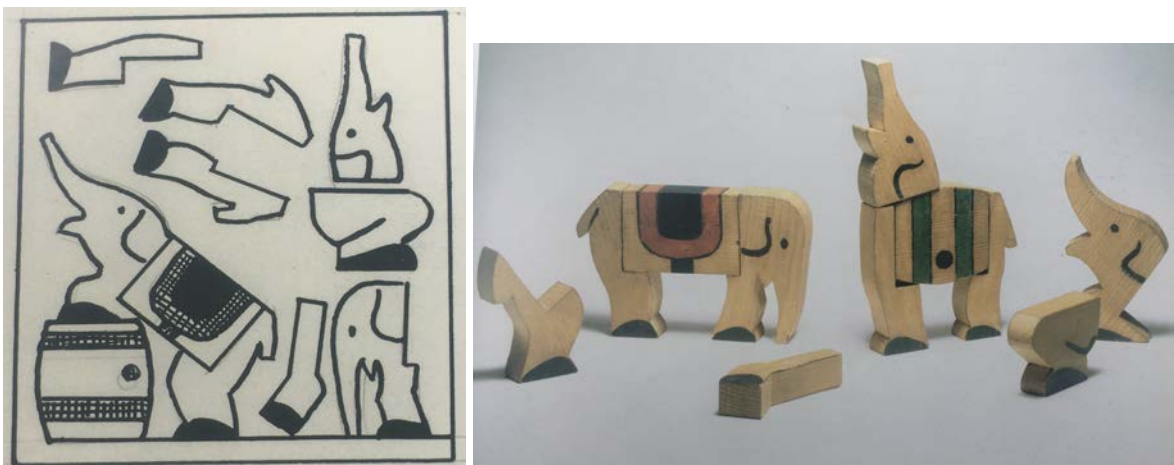
"Jouets transformables Aladin" (13 peces, caixa original)
Joaquin Torres-Garcia(1930). Fusta pintada.

4.2.1. Anàlisi i referències de joguines

Anàlisi de l'estil de les joguines de Torres-Garcia mitjançant l'observació d'exemples.

Fotografies de l'exposició de joguines de la Galerie Jeanne-Bucher a París (1930).

Estudi per joguina d'elefant (1921). Tinta sobre paper. /Elefant (11 peces) Joaquin Torres-Garcia (1921). Oli sobre fusta.

Pel meu treball, he realitzat la representació de les següents joguines de Torres-Garcia:

"Jouets Aladin". Joaquin Torres-Garcia (1930). Fusta pintada.¹⁷

Ocell (3 peces). Joaquin Torres-Garcia (1921). Fusta pintada.

¹⁷ Imatge complementària de la peça a l'annex 6.

4.2.2. Pas 1 de dibuix.

El primer pas per a l'elaboració d'una joguina a l'estil de Torres-Garcia és el marcat de la forma de la joguina sobre una làmina de fusta.

Fotografia que mostra el procés d'elaboració d'una joguina. Font pròpia.

4.2.3 Pas 2 de retall

A continuació s'ha de retallar la silueta. Per això, es pot fer servir una serra o unes tisores que tallin bé.

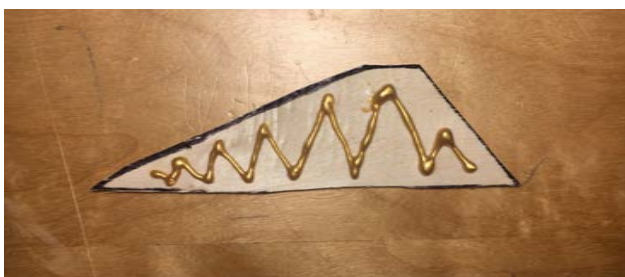
Perquè la figura tingui volum, són necessàries 5 làmines idèntiques per cada peça de la joguina.

Fotografia que mostra el procés d'elaboració d'una joguina. Font pròpia.

4.2.4 Pas 3 d'encolat

Un cop retallades les 5 làmines, cal unir-les. Per aquest pas es recomana fer servir cola especial per fusta.

Fotografia que mostra el procés d'elaboració d'una joguina. Font pròpia.

4.2.5 Pas 4 de fixació

Perquè les làmines no se separin cal aplicar pressió fins que la cola s'hagi assecat del tot (temps aproximat: 24 hores). En aquest cas s'ha aplicat pressió amb unes pinces de fusta.

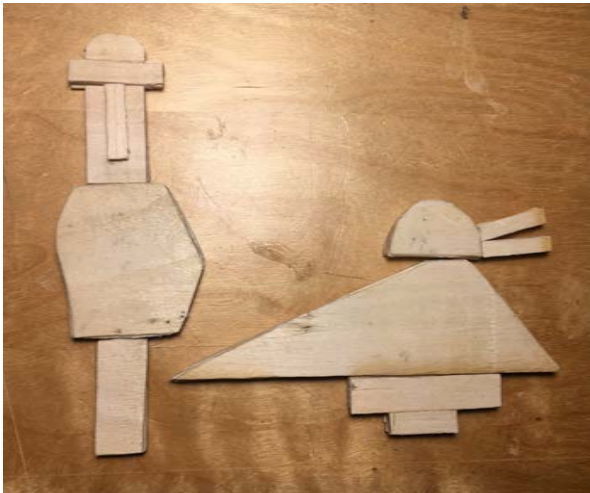

Fotografia que mostra el procés d'elaboració d'una joguina. Font pròpia.

4.2.6 Pas 5 de poliment

Un cop finalitzat el pas del punt 4.2.6, és molt probable que quedin restes de cola o sobresortints a la fusta. Per a solucionar-ho, s'ha de polir tota la superfície de la peça fins a obtenir el resultat desitjat.

Això ho farem amb totes les peces, fins a tenir la composició de la joguina completa.

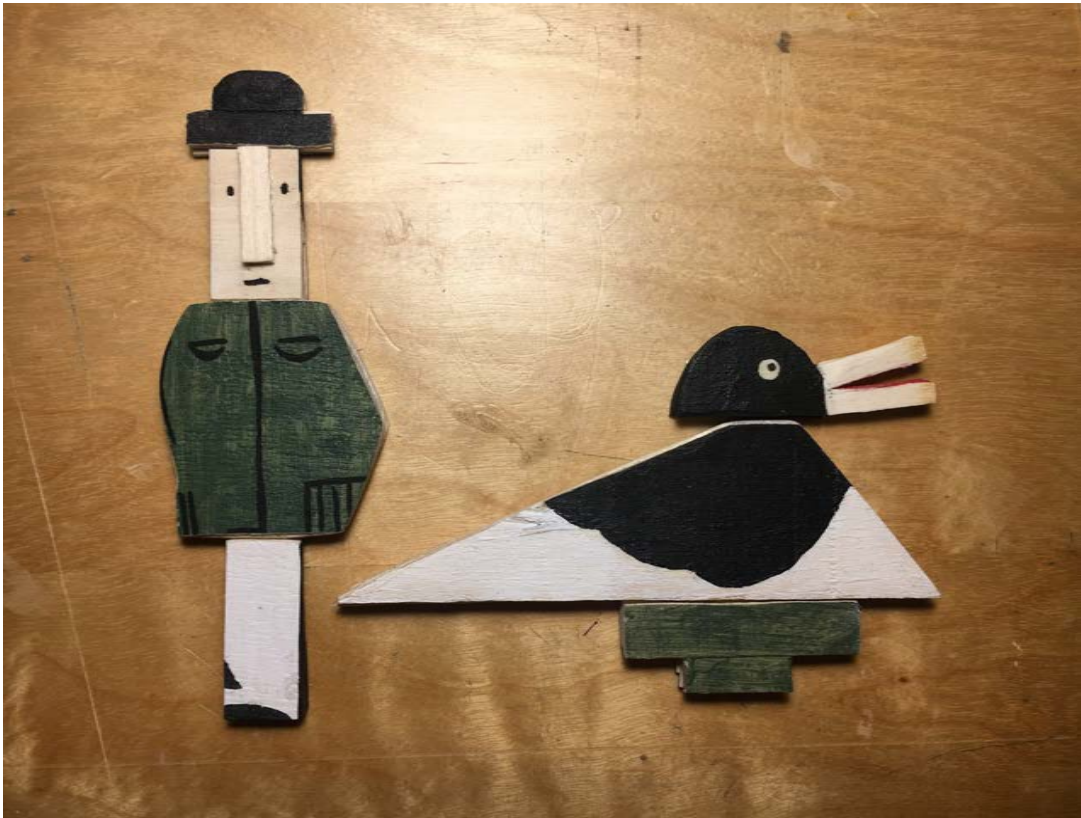
Fotografia que mostra el procés d'elaboració d'una joguina. Font pròpia.

4.2.7 Pas 6 d'acoloriment

Per acabar, s'ha de pintar tota la superfície simulant el disseny de les joguines de Torres-Garcia.

En aquest cas s'ha utilitzat pintura acrílica dels següents colors:

- Azul ultramar (504) i Amarillo primario (275) per formar el color verd.
- Rojo naftol medio (396)
- Blanco de titanio (105)
- Negro marfil (701)

Resultat final. Font pròpia.

5. EL RECORD DE TORRES-GARCIA A MATARÓ

L'impacte de Joaquin Torres-Garcia a Mataró (ciutat natal del seu pare i lloc on va exercir els seus primers estudis de pintura) ha deixat com a resultat el premi de pintura biennal Torres-Garcia.

Aquest és convocat per l'Associació Sant Lluç per l'Art Mataró i conta amb el suport de l'ajuntament de Mataró.

Il·lustració de l'estació de Mataró feta a la ploma Joaquin Torres-Garcia i mostrada al seu llibre *Historia de mi vida*. És el logotip de l'Associació Sant Lluç per l'Art de Mataró.

Fotografia de l'edifici de l'Associació Sant Lluç a Mataró. 2 de novembre 2021. Font pròpia.

Pàgina web de l'associació: <http://santlluc.org/>

6. CONCLUSIONS GENERALS

Finalitzant el treball, he obtingut com a conclusió l'enteniment del llarg procés que va experimentar Joaquin Torres-Garcia al pas de la seva vida. Desconeixia la variada trajectòria que va tenir com artista, i tots els estils i àmbits amb el que es va veure relacionat.

L'observació de la seva obra dins d'aquest treball m'ha fet veure l'art amb uns altres ulls. He après que l'art pot tenir moltes ideologies, cadascuna amb les seves particularitats i maneres de fer.

Joaquin Torres-Garcia tenia una visió de l'art molt personal. Dins seu tenia establerts uns conceptes que, amb el pas del temps, va poder expressar. Així va crear el seu propi taller d'art i l'universalisme constructiu: un corrent estètic que va influir a molts altres artistes i es va convertir en un símbol de l'art uruguaià.

7. BIBLIOGRAFIA I BIBLIOGRAFIA WEB

(n.d.). <https://vein.es/la-creatividad-de-los-artistas-hecha-juguete/>

Casamartina i Parassols, J. (2003, febrer 11). El mundo destruido de Torres-García. *El País*.

https://elpais.com/diario/2003/02/11/catalunya/1044929241_850215.html

el poder de la palabra. (2021). *Joaquín torres García* [obres i biografia]. epdlp.

<https://www.epdlp.com/pintor.php?id=391>

García Puig, M. J. (1990). *Joaquín Torres García y el Universalismo Constructivo* (1st ed.).

Cultura Hispánica.

Gran enciclopèdia catalana. (1988). <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0126749.xml>

Grup enciclopèdia. (2020, abril 22). *Vidrieras modernistas: de la Casa Amatller a la cripta de*

la Colònia Güell.

<https://grupenciclopedia.cat/blog/es/vidrieras-modernistas-casa-amatller-colonia-guell>

[/#Cripta_de_la_Colonia_Guell_Antoni_Gaudi](#)

Herreros, A. (2016, julio 20). 'Aladdin Toys'. *Los juguetes de Torres-García*. Espacio

fundación telefónica.

<https://espacio.fundaciontelefonica.com/noticia/aladdin-toys-los-juguetes-de-torres-garcia/?ide=48823>

Jardi, E. (2002). *TORRES GARCÍA* (1st ed.). Polígrafa S.A.

Museo de Arte Moderno de Barcelona, Comisaría General de Exposiciones, Dirección

General de Bellas Artes, Ministerio de Educacion y Ciencia, & Ayuntamiento de

Barcelona. (Junio 1973). *J. TORRES-GARCÍA* (1st ed.). Comisaría de Exposiciones

de la Dirección General de Bellas Artes.

Museos Ralli. (2018, maig). *Manuel Pailós*. Museos Ralli.

<https://www.museoralli.cl/index.php/coleccion/manuel-pailos>

Museu d'Art Modern del MNAC & Fundació Cultural Caixa de Terrassa. (1995).

TORRES-GARCÍA (1st ed.). Caixa de Terrassa i Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Museu Picasso de Barcelona. (2003). *TORRES-GARCÍA* (1st ed.). Editorial AUSA.

Museu Torres Garcia. (n.d.). *Torres Garcia*. <https://www.torresgarcia.org.uy/bio.php>

Ruiza, M., Fernández, T. y Tamaro, E. (2021, juny 20). *Biografía de Joaquín Torres García* [Biografía de Joaquín Torres García]. Barcelona, Barcelona, Espanya.

https://www.biografiasyvidas.com/biografia/t/torres_garcia.htm

Serranna. (2015, novembre 17). *REPASEMOS ALGUNOS "PUNTOS" DE LA OBRA DE JOAQUÍN TORRES GARCÍA*.

<http://serranna2015.blogspot.com/2015/11/repasemos-algunos-puntos-de-la-obra-de.html>

Sotheby's. (2021). *FRANCISCO MATTO | CONSTRUCTIVO EN COLORES PRIMARIOS (PROYECTO PARA MURAL EN EL HOSPITAL SAINT BOIS)*. Sotheby's.com.

<https://www.sothebys.com/en/buy/auction/2020/eclectic-new-york/francisco-matto-constructivo-en-colores-primarios>

Sureda i Pons, J. (1993). *TORRES-GARCÍA* (1st ed.). Lunwerg Editores S.A.

Torres, A. A. y. C. (2013). *Joaquin Torres Garcia archive*. <http://jtorresgarcia.com/>

Torres-Garcia, J. (1990). *Historia de mi vida* (1a ed.). Ediciones Paidós.

Triadó Tur, J. R., Pendás García, M., & Triadó Subirana, X. (2017). *FA 2* (1st ed.). Vicens Vives.

8. ANNEXOS

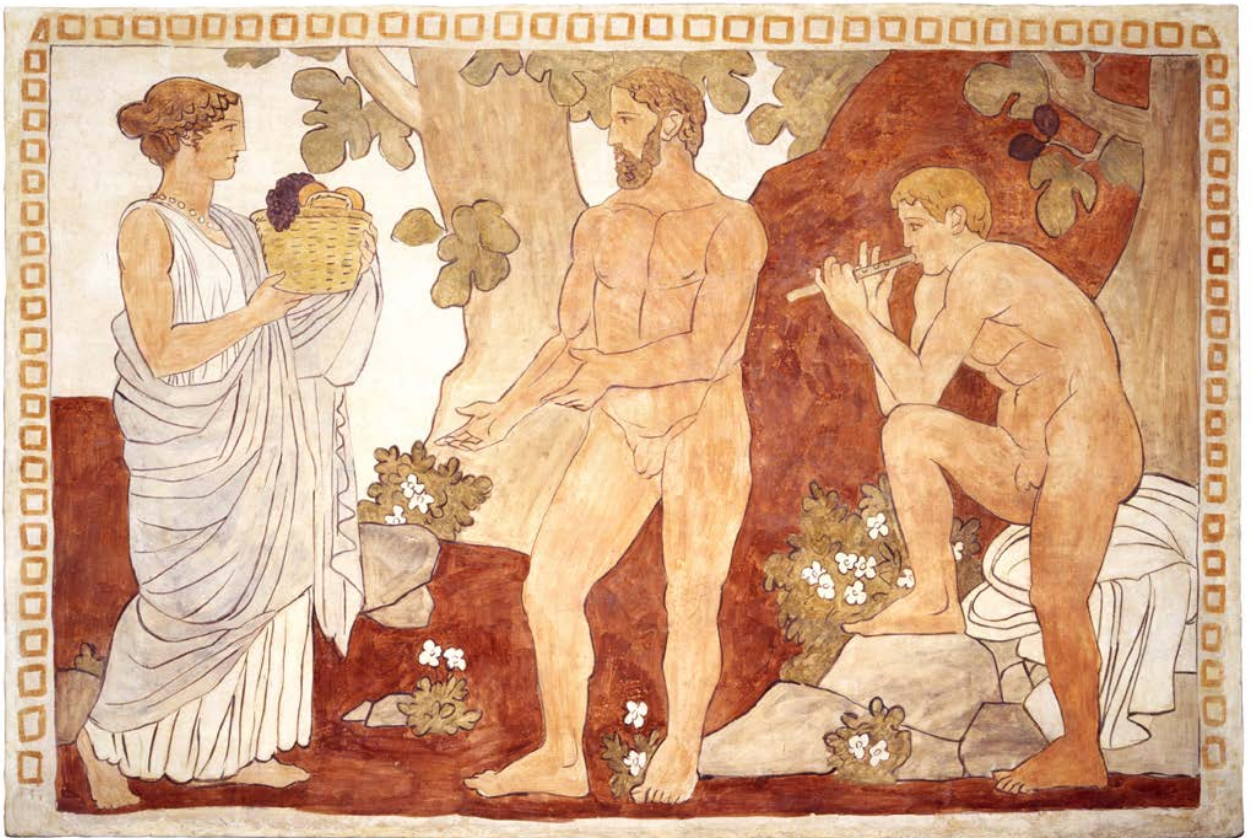
Annex 1:

Annex 2:

Annex 3:

Annex 4:

Annex 5:

SIGNIFICAT DELS SÍMBOLS REPRESENTATS A LES OBRES DE TORRES-GARCIA DINS DEL UNIVERSALISME CONSTRUCTIU:

àncora: significa la salvació i l'esperança,
 balança: equivalent de la justícia, la prudència i l'equilibri,
 ampolla: com a element que conté coneixements secrets,
 cor: com a òrgan central de l'individu, noció del centre de la vida, la voluntat i la intel·ligència,
 cargol: signe lunar lligat a la fertilitat i la vida,
 escala: com a progressió cap al saber,
 estrella: font de llum,
 home: icona de l'existència universal i imatge de l'univers,
 dona: representa la sensibilitat i la capacitat d'estimar,
 lluna: com el somni, l'inconscient i el coneixement secret,
 peix: és la totalitat de l'univers formal i físic, l'ésser psíquic dotat de poder en allò inconscient,
 rellotge: cercle que remet a un mandala i com a màquina es refereix al moviment perpetu,
 sol: centre del cel i font de llum,
 tren: imatge de la vida col·lectiva i social,
 triangle: fa referència a la divinitat, l'harmonia i la proporció.

Annex 6:

Annex 7:

